

Bir İnternet Dizisi Değerlendirmesi: Sıfır Bir’de Şiddet ve Gerçeklik

Ahmet GÜVEN*

Bir medya ürünü olan diziler içerdikleri şiddet unsurları ile toplumu şiddete meyiletme gücüne sahipler midir? Yoksa diziler, yalnızca toplumda var olan şiddeti yansıtan bir ayna görevi mi görmektedirler? Medya ve şiddet ilişkisi üzerine yapılan tartışmaların pek çoğu nihayetinde bu temel soruya gelip dayanır. Bu tartışma her ne kadar kitle iletişim araçlarının dominant olduğu günümüzde çokça gündeme geliyor olsa da esasında hemen her dönemde benzer tartışmalar yapılagelmiştir. Gençlerin ahlakını bozduğu, cesaretsizlik aşıladığı, tanrıları küçük düşürdüğü gibi gerekçelerle ozanları ideal devletinden kovan Platon’un aldığı tavrı, bugün medya ürünlerine karşı yapılan olumsuz eleştirilerin atası gibi durmaktadır. Sinemanın yayılmaya başlamasından sonra Katolik Kilisesi’nin sinemayı olumsuzlayan yaklaşımı, çizgi romanların çocukları kötü etkilediğine dair Amerika’da yükselen eleştiriler veya “Genç Werther’in Acıları” romanından sonra artan intihar vakalarından dolayı Goethe’nin hedef gösterilmesi gibi durumlar medya ve şiddet ilişkisinin tarih boyunca önemli bir tartışma olarak daima var olduğunun kanıtı niteliğindedir. Şiddet her ne kadar gerçek hayatın içerisinde var olan bir olgu olsa da bunun, dönemin başat medyası tarafından ele alınış tarzı bir sorun olarak ortada durmaya devam edecektir.

Günümüzde televizyon dizileri yüksek izlenme oranlarıyla medya ve şiddet tartışması içerisinde önemli bir yer işgal eder. Dizilerde yer alan öldürme, dayak, işkence, küfür, kadın bedeninin metalaşması, taciz, tecavüz gibi şiddet unsurlarının temsili bu tartışmaların odak noktasında yer almaktadır. Ne var ki bu şiddet unsurlarının yanı sıra ötekileştirme, nefret, küçümseme, aşağılama, ırkçılık, hor görme, dedikodu, özel hayata saygısızlık gibi unsurların da yer alması gerektiği halde fiziksel şiddet unsurları daha fazla önemsenmektedir. Televizyon dizileri kontrol altına alınabilen bir mecrada yayımlandıkları için özellikle bu fiziksel şiddet unsurları sansür veya otosansür mekanizmalarıyla azaltılabildikleri halde diğer unsurlar üzerinde pek fazla durulmamaktadır. Ancak fiziksel şiddet unsurlarında bile yalnızca alkollü içki, sigara, kan gibi görüntülerin buğulanması, küfürlerin “biplenmesi” veya cinsel içeriklerin sansür veya otosansüre uğraması televizyon dizilerindeki şiddetin azaldığı anlamına gelmemektedir. Zira asıl mesele

* Arş. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, ahmet.guven@marmara.edu.tr

şiddetin onaylanması, normalleştirilmesi, meşrulaştırılması ve şiddeti uygulayan ile izleyicinin özdeşlik kurması meselesidir. Bir kurgu gerçek hayattan uzaklaştığı ölçüde barındırdığı şiddet unsurları estetize hale gelecek, meşrulaşacak ve görünmez bir perde arkasında gerçekliği ile beraber masumiyetini de yitirmiş olacaktır. Tersten söylemek gerekirse bir kurgunun gerçekçi olması daha fazla şiddet unsuru içermesine sebep olsa da izleyicinin, şiddet ile özdeşlik kurması ve onu meşru görmesinin oranı düşecektir.

Elbette gerçekçilik ve şiddet ilişkisini tartışmak için, gerçeklikten uzak televizyon dizilerinin karşısına çok daha gerçekçi başka dizileri koyabilmek gerekmektedir. Son yıllarda televizyon dizilerinin yanı sıra sansür mekanizmalarından bağımsız olabilen internet dizileri yayınlanmaya başlandı. Dünya çapında çok yüksek izlenme oranlarına ulaşan Netflix dizilerinin başarısının ardından Türkiye'de de BluTv ve puhutv gibi platformlar açılmaya başlandı. Ancak bu platformlardan önce de özellikle YouTube üzerinden bazı internet dizilerinin yayınlandığı ve yayınlanmaya devam ettiği bilinmektedir. YouTube üzerinden yayınlanan bu dizilerin en büyük dezavantajı küçük bütçeler ve amatör oyuncular sebebiyle kalitesiz işlerin ortaya çıkmasıdır. Bu sebeple internet dizileri televizyon dizilerine rakip olma noktasında geride kalırken BluTv ve puhutv gibi platformların devreye girmesi internet dizileri lehine bir hamle gibi görünse de Türkiye'de para karşılığı dizi izleme fikri henüz kabul edilebilir bir fikir değildir. İnternet dizilerinin televizyon dizileri karşısındaki en önemli kozu ise iki saati aşan süreleriyle televizyon dizilerinin, özellikle eğitilmiş ve şehirli kitleler tarafından beşirici bulunması ve bu kitlenin daha kaliteli yapımlar izlemek için küçük bir bütçe ayırmayı göze alabiliyor olmasıdır. Fakat internet dizilerinin televizyon dizilerine tercih edilmelerindeki en önemli unsur internet mecrasının sunduğu özgürlük ortamıdır. Zira televizyon kanallarında pek çok öge sansüre uğrarken internet dizilerinde sansür, bir sorun olmaktan çıkmıştır. Dolayısıyla internet dizilerinde küfür başta olmak üzere her türlü şiddet unsurunun yer alabilmesi mümkün hale gelmiştir.

Sfır Bir-Bir Zamanlar Adana'da bu internet dizilerinden biridir. Düşük bütçesi ve amatör oyuncu kadrosuyla iki sezon ve beşer bölüm olarak yalnızca YouTube'da yayınlanan dizi üçüncü sezonunda BluTv ile anlaşarak paralı bir internet platformuna transfer olmuştur. YouTube'da yayınlanan bölümlerinin on milyon civarında izlenmiş olması önemli bir başarı olarak görülebilir. Böylesine düşük bütçeli bir yapımın yüksek izlenme oranlarına ulaşabilmesinin en önemli sebebi gerçekçiliği ve gerçekçiliğinden kaynaklanan şiddet unsurlarının fazla olmasıdır.

Sfır Bir Adana'nın Hürriyet Mahallesi'nde geçen bir suç ve çete hikayesidir. Kenar mahallenin orjinal görüntüleri, Pablo Escobar'ın şehri Medellin'in *Narcos* dizisindeki görüntülerini aratmayacak cinstendir. Fakat Escobar kendisini bir mesih gibi gören Medellin halkına yaptığı maddi yardımların kaynağını kokain ticaretinden elde ederken Hürriyet Mahallesi'nin abileri özellikle uyuşturucu satıcılarını öldürmeleriyle nam yapmışlardır. Uyuşturucu ve kadın ticaretine ölümüne savaş açmış olan bu çete hırsızlık ve kumar işini ise mübah sayar. Yine de yalnızca dolandırıcılardan ve uyuşturucu tüccarlarından çalan çete, çaldıkları paraları mahalledeki fakir fukaraya, ceza evindeki tutuklulara ve etraflarındaki gençlere dağıtırlar. Öldürmek ise bu kenar mahalle hayatının bir parçasıdır, normaldir hatta yeri geldiğinde gereklidir.

Savaş, Cio ve Özgür isimli gençlerin liderliğindeki çete uyuşturucu ve kadın tacirleriyle savaşıyor mahallelerini temizler ve zaman içinde büyürler. Mahalle sakinleri başları sıkıştığında onlara başvurur ve sorunları halledilir. Bir yönüyle Robin Hood anlatısını bir başka yönüyle meşhur mafya filmi *Godfather*'ı hatırlatan, hikayesi itibarıyla pek çok yapıma benzetilebilecek olan *Sıfır Bir*, üslubunun gerçekçiliği ve hayatın içerisinde ayrıntılarıyla kesinlikle orijinal ve benzersiz bir yapıma olma özelliğini yakalamış durumda. Özellikle sahne geçişlerinde verilen kenar mahallelerin gerçek görüntüleri, neredeyse her bölümde gözükür uçurtmalar, çatılarda uçurulan güvercinler, duvar yazıları, sokaklarda oynayan ve kavgaya eden çocuklar, çanak antenleri ve su depolarıyla karmaşık çatılardan mürekkep Adana manzaraları, motosikletler, horoz dövüşleri gibi ayrıntılar, dizinin gerçek hayatı yansıtmaya potansiyelini bir hayli arttırmakta. Karakterlerin kullandıkları jargonun gerçek hayatla bire bir aynı olması, saç modellerinden kıyafetlere kadar her detayın Adana'nın kenar mahallelerinden alınmış olması da gerçeklik hissinin artmasında önemli etkenlerdir. Bunların yanı sıra Esat Bargun'un arabesk ezgilerle süslenmiş rap müziği bu mahallelerdeki gençlerin yaşam tarzını yansıtmak açısından son derece başarılıdır. Oldukça düşük bütçelerle iki sezon çekilmiş olan *Sıfır Bir* dizisinin gerçekçilik konusunda çok iyi olduğunu söyleyebiliriz.

Sıfır Bir dizisi içerdiği şiddet sahneleri ve bol küfürlü replikleriyle toplumsal şiddet ürettiği noktasında eleştirileri de üzerinde toplamış durumda. Başka pek çok tartışmada olduğu gibi bu dizi üzerinden iki farklı görüş dile getirilmektedir. Bunlardan ilki, bol küfürlü sokak ağzının, cinayet ve hırsızlık gibi suç unsurlarının özendirildiği ve gençleri olumsuz yönde etkilediği düşüncesi iken ikincisi ise gerçek kenar mahalle hayatının tam da dizide gösterilen şekilde olduğu ve dizinin toplumu yansıtmaya işlevini yerine getirdiği şeklindeki düşüncedir. YouTube üzerinden yayınlanan dizinin her bölümünün on milyon civarında izlendiği göz önüne alındığında izler kitlenin dizideki şiddet unsurlarına rağmen veya şiddet unsurlarından dolayı gerçekçiliği tercih ettiğini söylemek mümkündür. Başka bir şekilde söylemek gerekirse internetin sağladığı özgürlük ortamının şiddet yüklü içeriklerin üretilmesinde ve talep görmesinde etkili olduğu ortadadır. Ancak daha önce de ifade edildiği gibi şiddetin sadece görünür olması değil ne şekilde görünür olduğu ve izleyiciye hangi duyguları yaşattığı daha önemlidir.

Kurtlar Vadisi veya *Eşkya Dünyaya Hükümdar Olmaz* gibi bol şiddet içeren televizyon dizilerinin ölümü sıradanlaştırarak insan hayatını nesneleştiren doğasının karşısında *Sıfır Bir*'in ölümün acısını hissettiren doğası, esasında neyin gerçekten şiddet olduğu sorusunu doğurmaktadır. Örneğin bu televizyon dizilerinin hemen her bölümünde mafya babalarının korumaları rolündeki figüranlar öldürülürler. Dizinin akışı içerisinde onların ölümü o kadar normal ve sıradan bir olaydır ki ne dizinin ana karakterleri ne de izleyici bu kişilerin ölümünü sorgulamaz. Bu kişiler adeta fabrikada üretilmiş birer robot gibi ortadan kaybolurlar. Ne aileleri, ne akraba veya arkadaşları ne de güvenlik güçleri bu cinayetlerin peşine düşer. Onların ölümüne kimse üzülmez ve ağlamaz. Kurgunun içerisinde bir hikayeleri ve dolayısıyla bir hayatları yoktur. Tamamen nesne haline getirilmiş bu insanların ölümü de izleyiciye herhangi bir duyguyu harekete geçirmez. Şiddetin ve ölümün sıradanlaştığı, meşrulaştığı ve onaylandığı yer de bu duyarsızlaşmanın ortaya çıktığı yerdir. Benzer şekilde öldürmek dahil her türlü şiddeti uygulayan

mafya üyeleri hiçbir durumda bedel ödemezler. Bu dizilerde işlenen suçu örtbas etmenin bu kadar kolay olması hayatın gerçekleriyle büyük bir tezat içerisinde. Bazen de izleyici, görsel olarak hiçbir şiddet unsuru içermeyen sahnelerin görünmez şiddetiyle karşılaşır. Örneğin bir televizyon dizisinde karakterlerden birisi aç bir kaplan tarafından parçalanmak üzere bir kafese kapatılır. Elbette otosansür gereği parçalanma sahnesi gösterilmez. Yalnızca mafya üyelerinin bu sahneyi izleyişlerini gösterilir. Mafya üyelerinin, bir insanın parçalanışını izlediklerini bilen izleyicinin, onların gözlerinde gördükleri şey, soğuk kanlılık, intikam ve haz duygusudur. Bu tür sahneler, kontrol ve denetim altındaki televizyon dizilerinin, şiddeti, nasıl görünmez kılarak, estetize ederek veya sıradanlaştırarak çoğalttıklarının birer kanıtı niteliğindedir.

Uyuşturucu, cinayet, kadın ticareti, hırsızlık, kan davası gibi pek çok suçun konu edinildiği *Sıfır Bir*'deki gerçeklik hissini yüksek olması yukarıda bahsedilen şiddetin sıradanlaşması durumunu engellemektedir. Dizide sadece öldürülme sahnesiyle ilk ve son defa görünen bir gencin hikayesinin birkaç sahneyle verilmesi ve onun gerçek bir insan olarak zihinlerde inşa edilmesi, öldürme eyleminin esasında masum olmadığını göstermektedir. Ölümün ardından yakılan Kürtçe bir ağıt, sevgilisine verilen ölüm haberi ve gencin ailesinin –belki de terör mağduru olarak- Diyarbakır'dan göçtüğüne dair söylenen cümle gibi dramatik unsurlar, kurşunun, hiçbir kökü ve bağı olmayan bir robota değil hayatın içerisinde gerçekten var olan bir insana sıkıldığı hissettirmektedir. Yine bir başka sahnede, hemen yanı başında bir sokak çatışması yaşanan küçük bir kız çocuğunun her şeyden habersiz sokakta oyun oynaması ve bunun ustaca gösterilmesi, şiddetin gerçekliğinin ne olduğunu izleyiciye hatırlatmaktadır. Şiddet, on yedi yaşındaki bir gencin aşırı doz eroin kullanımından bir cami tuvaletinde ölü bulunmasını göstermek değil, böyle bir toplumsal sorunu yok saymak veya estetize ederek sunmaktır. *Sıfır Bir*'de işlenen suçlar gerçektir ve dolayısıyla hapse girmek, vurulmak, öldürülmek, sakat kalmak gibi gerçek sonuçları vardır. Karakterler gerçek dışı kahramanlar olmadıkları için bütün bu sonuçlar her an herkesin başına gelebilmektedir. Dolayısıyla *Sıfır Bir*'de suç dünyasının güzellemesi veya estetize edilmesinden ziyade bu dünyanın gerçekleri daha fazla yer almakta ve zaman zaman rahatsız edici olabilmektedir.

Kontrol edilebilir bir mecra olan televizyona karşı çok daha fazla özgürlük ortamı sunan internet mecrası, görünen o ki, ilerleyen süreçte daha fazla rekabet içerisinde olacaklardır. Her ne kadar televizyon, dizi mecrası olma yönünden hali hazırda liderliği açık farkla elinde bulunduruyor olsa da internet dizileri sektördeki yerlerini almaya başlamış durumdadır. Elbette bu özgürlük medya ve şiddet tartışmasının bu alanda da sürmesine sebep olacak ve internet dizilerinin daha fazla şiddet içermesi (içerebiliyor olması) eleştirilere tabi tutulacaktır. Gerçekliği ve şiddet yüklü sahneleriyle en bilinen internet dizilerinden biri haline gelen *Sıfır Bir*'in önemli bir yeri olacağı da aşikardır. Ancak baştaki temel soruyu bu minval de güncellemek gerekirse; hayatın gerçekliğini çok daha iyi yansıtabilme imkanı veren internet dizilerinin şiddeti ile televizyon dizilerinin gerçeklikten uzak şiddeti terazinin ayrı kefelerine konduğunda hangisi daha ağır basacaktır?